

EGYETEMEK ÉS A SPORT – TÖRTÉNELMI HAGYOMÁNYOK ÉS MODERN FEJLEMÉNYEK A MAGYAR FELSŐOKTATÁS SPORTJÁBAN

UNIVERSITIES AND SPORT - HISTORICAL TRADITIONS AND MODERN TRENDS

Harangi-Rákos Mónika^{1*}, Bácsné Bába Éva², Szenderák János³, Kőmíves Péter⁴

1 Regionális Gazdaságtan és Turizmusmenedzsment Intézet, Gazdaságtudományi Kar, Debreceni Egyetem, Magyarország

2 Sportgazdasági és -menedzsment Intézet, Gazdaságtudományi Kar, Debreceni Egyetem, Magyarország

3 Regionális Gazdaságtan és Turizmusmenedzsment Intézet, Gazdaságtudományi Kar, Debreceni Egyetem, Magyarország

4 Világgazdasági és Nemzetközi Kapcsolatok Intézet, Gazdaságtudományi Kar, Debreceni Egyetem, Magyarország

<https://doi.org/10.47833/2021.1.ART.010>

Kulcsszavak:

sporttörténet
egyetem
szabadidő sport
sportrendszer
sportlétesítmény

Keywords:

history of sports
University
recreational sports
sports system
sports facility

Cikktörténet:

Beérkezett 2021. március 5.
Átdolgozva 2021. március 23.
Elfogadva 2021. április 9.

Összefoglalás

A cikk célja, hogy feltáró szakirodalmi elemzés eredményeként bemutassa a sport, ezen belül pedig az egyetemi sport kialakulásának folyamatát. Történelmi megközelítésben kitérünk több ország, így az Amerikai Egyesült Államok és Nagy-Britannia felsőoktatási sporttevékenységére. A magyarországi történelmi kezdetek bemutatása után napjaink felsőoktatási sportrendszerét jellemezzük. Hazánk felsőoktatási intézményeire napjainkban jellemző, hogy igyekeznek a hallgatók sportolás iránti igényeit kielégíteni. Ehhez a rendszerváltást követően sportinfrastruktúra fejlesztés is társult. A bekövetkezett változások hozzájárulnak a hallgatók egészséges életmódjának kialakulásához.

Abstract

The aim of the article is to present the process of the development of sports, including university sports by exploratory literature analysis. In a historical approach, we cover higher education sports activities in several countries, including the United States and Great Britain. After presenting the historical beginnings of Hungary, we characterize today's higher education sports system. Today, the universities try to satisfy the needs of students for sports. This was accompanied by the development of sports infrastructure after the change of regime. These changes contribute to the development of a healthy lifestyle for students.

1. Bevezetés

Jelen cikk célja, hogy feltáró szakirodalmi elemzés eredményeként bemutassa a sport, ezen belül pedig az egyetemi sport kialakulásának folyamatát. A rövid történelmi bevezetőben

* Kapcsolattartó szerző. E-mail cím: rakos.monika@econ.unideb.hu

bemutatásra kerül több ország, így például az Amerikai Egyesült Államok és Nagy-Britannia sporttörténelme, különös tekintettel az ott zajló felsőoktatási sporttevékenységekre.

A felsőoktatási sportélet jelentős hatással van az egyes intézmények identitásának erősödésére, az ott zajló közösségi életre. A professzionális sport kialakulása és fejlődése elképzelhetetlen lett volna a felsőoktatási sport támogatása nélkül, amely egyebek mellett az egyes sportágak szabályozásainak kialakulásában is oroszlánszerepet játszott. Szabályok nélkül ma már nehezen volna elképzelhető egyetlen sportág is, ez azonban a sportok kialakulása idején korántsem volt magától értetődően adott.

A felsőoktatási intézmények sportos aktivitásai természetesen a hallgatók, oktatók, kutatók és dolgozók egészségmegőrzéséhez is jelentősen hozzájárulnak. A modern, fenntartható élet egyik feltétele a fizikai aktivitás végzése, amely segít az emberek egészségének megőrzésében. Tágabb kontextusban szemlélve azt is megállapíthatjuk, hogy az egyes települések lakosságmegőrzése szempontjából is pozitív hatással vannak a különböző szabadidős tevékenységek elérhetőségei – vagyis például a sportolási lehetőségek megléte.

A cikk eredményeként megismerhetőek lesznek a magyar felsőoktatás hallgatói aktivitására vonatkozó adatok is, amelyek sajnos egy igen passzív, meglehetősen egészségtelen életmódot mutatnak be. A hallgatók keveset sportolnak, aminek oka részint az infrastruktúra, részint pedig az idő hiánya.

2. Alkalmazott módszer

A kutatás alapja szekunder adatgyűjtés volt, amelyet könyvtári és internetes kutatómunka során végeztem el. A szekunder adatgyűjtés előnyei közül ki kell emelni annak költséghatékonyságát és összevethetőségét, míg hátránya lehet az egyes források hitelességének megkérdőjelezhetősége. Megfelelő hitelességű források használatával azonban jelentősen csökkenthetjük a kutatás időigényét és komoly pénzügyi forrásokat takaríthatunk meg. A hiteles források között a folyóiratcikkek, szakkönyvek és ellenőrzött statisztikai adatközlések mellett a különböző kormányzati és uniós források, adatközlések is okvetlen megemlítendőek [16]. Minderre tekintettel igyekeztem olyan folyóiratokban közölt publikációkat feldolgozni, amelyek tudományos szerkesztőbizottság döntése alapján kerültek közlésre, vagyis tudományos szempontból teljes mértékben hitelesek. A feldolgozott könyvek kiválasztása is hasonló módon történt meg.

A cikkben idézett magyar és külföldi kutatók saját szakterületük, kutatási témájuk elismert képviselői. A hivatkozott könyvek olyan neves nemzetközi kiadóknál jelentek meg, mint például a Springer vagy a Routledge.

3. A sport és az egyetemi sport kialakulása

Jelen cikk célja, hogy rekonstrukcionista történelemszemlélettel és elemzési módszerrel vizsgálja a felsőoktatási sport történelmi változásait és aktuális helyzetét. Az ilyen vizsgálatok során a történész függetleníti saját személyétől, tudománysszemléletétől és véleményétől a vizsgálat tárgyát, miközben a feltárt primer és szekunder források rendkívül alapos, már-már igazságügyi mélységű vizsgálatát végzi el annak érdekében, hogy az egyes történelmi események saját kontextusukban, objektív módon válhassanak rekonstruálhatóvá. Ez a módszertan a sporttörténeti kutatások során is sikerrel alkalmazott, elterjedt módszer, amelynek eredményeként megbízható, objektív és széles körben hasznosítható eredményekhez juthatnak a kutatók [4].

A cikk kezdetén célszerű definiálni a sport fogalmát. A sport a munkavégzéstől elkülönülten létező fizikai aktivitások rendszere, amely tartalmazhat versengést jelentő elemet is [7]. Másfelől a sport fogalmát úgy is meghatározhatjuk, mint az egymás tiszteletén alapuló, modern, versengésre épülő fizikai aktivitások szabályozott rendszerét [5]. A versengés gondolata ugyanakkor egyáltalán nem áll távol az emberektől, hiszen mint azt kutatások kimutatták, már kisiskolás, 8-9 éves kor környékén is határozottan mérhetőek a gyerekek közötti versengés jelei, amelyek természetesen a sport körében is éreztetik hatásukat [26]. A legfrissebb sportdefiníciók ugyanakkor az ügyesség és a fizikai képességek fejlesztésén túl az egész társadalomra nézve hasznos aktivitásként írják le a sportot annak egészségmegőrző és közösségerősítő képességei okán [11].

A testedzést is jelentő sport az európai felsőoktatási intézményekben igen korán megjelent, hiszen már az 1450-es évekből vannak feljegyzések arra nézve, hogy a mai sportágak elődeinek

tekinthető játékok megjelentek az egyetemek képzési rendjében. Emellett arról sem szabad megfeledkezni, hogy a sport a katonai oktatás szerves részét is képezte, hiszen egyszerre szolgálta a fizikai erőnlét fejlesztését és a szabálytiszteletet is [29]. A csapatsportok elterjedésének és a professzionális sport megjelenésének ugyanakkor az ipari forradalom volt a legfontosabb előfeltétele, hiszen annak köszönhetően következett be olyan mértékű jövedelemnövekedés az átlagos munkavállalók esetében is, amely lehetővé tette számukra, hogy az étkezés, lakhatás és ruházkodás költségein túl további kiadásokat is vállaljanak – így költsenek például a sportra is, akár aktívan, akár nézőként vegyenek részt annak művelésében. Az ipari forradalom hatására egyre hatékonyabbá váló munkavállalói érdekképviselet által kiharcolt munkaidő-csökkenés hatására ráadásul – előbb a gyerek, majd a felnőtt – munkavállalók szabadideje megnőtt, amelynek eltöltésére remek lehetőséget jelentett különböző sportágak művelése vagy nézése [24]. Nagy-Britannia hatása a sportok – és így az egyetemi sport – fejlődésére számos más módon is kimutatható. A XIX. század politikai történései – a napóleoni háborúk, a gyarmatokért folyó küzdelmek – szükségessé tették a felnövekvő férfi nemzedék fizikai felkészítésének korszerűsítését, amely az angol iskolarendszer reformjával, valamint az anglikán egyház megtépázott tekintélyének helyreállítási törekvéseivel is összhangba került. Thomas Arnold és Charles Kingsley sportpedagógusok szerint az „ifjú keresztény gentleman”nevelésének az iskola, a templom és a sportpálya kell legyen a színtere. Az iskolában a szellemtudományok átszarmaztatása, a templomban az erkölcsi értékek „elültetése” történik, míg a sportpályán az egészség megőrzése, a küzdelem, a csapatszellem és más viselkedésnormák elsajátítására nyílik kiváló lehetőség. Az angol iskolai sportélet kibontakozása a krikettel kezdődött. Ezt a sportágat az evezéssel, raquetsszel és a hockeyval együtt vitték be a college-ok falai közé [30]. Nagy-Britanniában a sporttörténet e szakaszát éppen ezért „College sport” elnevezéssel tartják számon [31].

Az 1830-as évektől a kontinentális Európában is kezdett elterjedni a lovassportok britek által megalkotott rendszere, amelynek átültetése során a befogadó országok tiszteletben tartották az eredeti szabályokat. Az 1880-as évektől azonban számos más sportág is terjedni kezdett – alapvetően ez is a brit kultúra irányadóvá válásának hatására, hiszen a britek bárhol jelentek is meg, hamarosan csapattársakat kezdtek verbuválni maguk mellé, hogy hódolhassanak kedvtelésüknek, a különböző sportágaknak. Ez alól pedig természetesen az egyetemek és az egyetemvárosok sem jelentettek kivételt, ahol igen gyorsan terjedtek el az újabb és újabb sportágak [6].

A felsőoktatási sport jelentősége országonként eltérő, egyes országokban, például az Amerikai Egyesült Államokban vitathatatlanul nagy hagyománnyal bír az intézményeken belüli sportélet mellett az intézményközi bajnokságok rendszere is. Persze ez nem mindig volt így, hiszen az Amerikai Egyesült Államok első felsőoktatási intézményének, a Harvard College-nek az alapításakor még egyáltalán nem gondolták úgy a professzorok, hogy az általuk képzett fiataloknak, akik az ország későbbi elitjét jelentik, sportokkal kellene foglalkozniuk. Így aztán hiába léteztek már ekkor is a különböző labdajátékok elődei, azoktól az egyetemistákat igyekeztek távol tartani [9]. Jól példázza az egyetemi sport amerikai jelentőségét, hogy szakirodalmi források szerint a Harvard College, amelynek vezetői például a tanmenetet vagy a képzési struktúrát illetően nem szívesen egyeztettek a többi felsőoktatási intézménnyel, az egyes sportbajnokságok – és ezen belül is elsődlegesen az amerikai futball – rendezéséhez szükséges szabályzatok kidolgozásában kifejezetten együttműködőek voltak. Az 1870-es évektől már igen aktív egyetemi sportéletről beszélhetünk az Amerikai Egyesült Államok híres intézményei, így például a már említett Harvard mellett a Yale esetében is [25]. Az egyetemközi bajnokságokkal kapcsolatban ugyanakkor számos anomáliát is feljegyeztek, amelyek áttételesen hozzájárultak a felsőoktatási sport professzionalizálódásához az Amerikai Egyesült Államokban. Mindenek előtt mindaddig, ameddig a különböző intézmények által alkalmazott eltérő szabályrendszerek nem tették lehetővé a teljesítmények reális összemérését. Emellett a felsőoktatási intézmények a kezdetektől fogva a sportsikerekben voltak érdekeltek, amelynek elérése érdekében akár csaláshoz is folyamodtak akkor, amikor profi sportolókat is beállítottak játszani az amatőr egyetemi csapatokba. Végül azt is meg kell említeni, hogy a szabályozatlan sport számos sérülésért volt felelős. Mint az tehát ebből is látható, a felsőoktatási intézmények által megrendezett sportesemények közvetlenül segítették a profi sport kialakulását [14].

Európában ezen a téren ettől kissé eltérő volt a helyzet, hiszen a briteknek köszönhetően a legtöbb sportág már igen korán komoly szabályrendszer mellett működhetett [6]. Ezen

szabályrendszerek kialakításában, különösen a labdarúgás és a rugby esetében a korábban említett college sport-nak kiemelkedő szerepe volt. Az angol iskolák iskolaszékei ugyanis ezen mérkőzések „pedagógiai finomítása” és a játék közbeni verekedések megakadályozására szorgalmazták a „football rendszabályozását”. Ilyen iskolaszéki hatásra írták meg a legtekintélyesebb college-ok öregdiákjai a „Cambridge-i szabályokat”, melynek 1862-es átdolgozása a labdarúgás (soccer) és a rugby szétválasztását is jelentette [30]. A szabályok megalkotása segítette az iskolák közötti bajnokságok lebonyolítását is, melynek Nagy-Britanniában komoly történelmi hagyományai voltak, hiszen például az Oxfordban és Cambridge-ben működő egyetemek közötti evezős- és krikett mérkőzések már az 1820-as évek óta megrendezésre kerülnek [13].

Magyarországon az Osztrák-Magyar Monarchia elitista sportszemléletét követően Klebelsberg Kunó kultuszminiszter honosította meg a tömegsportot, amelyre ő, mint az iskolán kívüli testmozgás eszközére tekintett. A második világháború utáni időszakban egyre szélesebb tömegek kezdtek sportolni, azonban a rendszerváltás ideje a sportaktivitásoknak és az igazolt sportolók számának sem kedvezett, így minden tekintetben visszaesést szenvedett el az ország [28]. A 20. században világszerte megtörtént ugyan a hivatásos és a szabadidősport szétválasztása, így Magyarország sem maradhatott ki ebből a folyamatból [27], azonban a rendszer két pólusa között számos további forma is fellelhető. A félig hivatásos egyetemi versenysport érdekes kombinációját jelenti a két végpontnak.

4. A hallgatói sport napjaink felsőoktatásában

A felsőoktatási sport működését több tényező is jelentősen befolyásolja. Ki kell ezek közül emelni a jogszabályi környezet mellett a globális és helyi befolyásoló tényezőket is, amelyek az egyetemi és főiskolai sportrendszerek gyakorlati működésére gyakorolnak jelentős hatást. A rendszerváltást követően a magyar felsőoktatási sportéletnek folyamatosan követnie kellett a politikai változásokat, az átalakuló jogi környezetet. Ennek végrehajtása a klubok és egyesületek menedzsmentjének feladata volt, hiszen hazánkban a felsőoktatási sport jellemzően klubformában vagy egyesületi formában szerveződik. Ez egyébként a fejlett országok jelentős hányadában hasonló módon történik, ami lehetővé teszi, hogy igen költséghatékony módon valósulhasson meg a sport szervezése. Az egyetemi sportot a szakirodalom a legolcsóbb sportolási formaként is említi globális összevetésben [12]. Ugyanakkor azt sem lehet figyelmen kívül hagyni, hogy a rendszerváltás előtti nyugati és keleti országok eltérő gazdasági, társadalmi és jogi fejlődése a sportszervezetek működésén is nyomot hagyott. Ugyan az utóbbi években jelentősen közeledtek a keleti országok sportrendszerének működési jellegzetességei a nyugati gyakorlathoz, a különbségek még hosszasan kimutathatóak maradnak [21].

Napjainkban a felsőoktatási intézmények már nemcsak képzési programokat kínálnak a hallgatók és felvételizők számára. Az egyetemek és főiskolák ajánlata ennél sokkal komplexebb, hiszen a képzés mellett különböző szolgáltatásokat is kínálnak potenciális hallgatóiknak. Ennek a szolgáltatáscsomagnak pedig vitán felül részét képezik az intézmény által kínált sportszolgáltatások és sportolási lehetőségek is [2]. Felmérések szerint persze ezzel nem minden hallgatót vagy felvételizőt lehet megfelelően motiválni, de például a decemberben születettek sportolás iránti hajlandósága jelentősen meghaladja a többi hónap szülötteit [3].

Felmérések mutatták be, hogy a hallgatók különböző gazdasági és szociális körülményei milyen hatással vannak a sportolási aktivitásukra. Kiderült, hogy a társaságot kedvelő emberek sokkal nagyobb eséllyel végeznek fizikai aktivitást, sportolnak, mint azok, akik nem szívesen élnek társadalmi életet. Természetesen a gazdasági háttérnek, ezen belül is a szülők anyagi támogatásának is komoly hatása van a sportaktivitásra, ami a hallgatók szemében továbbra is, legalábbis bizonyos mértékig anyagi kiadást is feltételeznek. Ugyanakkor a társaság iránt jobban vágyódó emberek sportolás közben egy öngeneráló folyamatba is bekerülnek, hiszen sportolás közben könnyű új barátságokat kialakítani, vagyis a társas cselekvések iránt eleve nyitottabb emberek könnyedén találhatnak újabb barátokra sportolás közben [18]. Mindez azért is kiemelt jelentőségű, mert az aktívan sportoló magyarok aránya igen alacsony, Fábri (2002)[8] felmérése szerint a középiskolai tanulónak csak mintegy fele, a felsőoktatásban tanuló hallgatóknak pedig mindössze harmada végez rendszeresen valamilyen testmozgást.

A hallgatók sport iránti csökkenő aktivitását más kutatók is felmérték, akik megállapították, hogy a magyar középiskolások érettségizést követően, a felsőoktatásba bekerülve egyre kisebb mértékben sportolnak. Mindennek oka elsősorban az, hogy ebben az időszakban a hallgatók érdeklődését sokkal jobban leköti az egyetem vagy a diákotthon, kollégium programkínálata, amelyek mellett a sportra már nem áldoznak időt [20]. A felsőoktatási intézmények által kínált sportolási lehetőségeket erősen befolyásolja az egyes egyetemek és főiskolák rendelkezésére álló sportinfrastruktúra léte, állapota és kapacitása is. A Magyarországon működő felsőoktatási intézmények jellemzően igyekeznek a hallgatók sportolás iránti igényeit ingyenes és térítésköteles sportolási lehetőségekkel és bajnokságokkal is segíteni. A testnevelésórák rendelkezésre álló időkeretét számos körülmény befolyásolja, például amennyiben egy intézmény testnevelés tanári vagy egyéb sporttudományi szakon indít nagy gyakorlatigényű szakot, az jelentősen csökkentheti a szabadon felhasználható testnevelési infrastruktúra-időkeretet [22]. Az utóbbi években történtek ugyan jelentősebb sportberuházások az ország felsőoktatási intézményeiben, azonban még mindig akadnak olyan sportépületek is, amelyek megjelenése, felszereltsége és állapota hagy kívánnivalót maga után. Pedig a városok egyre nagyobb hangsúlyt fektetnek arra, hogy jól kiépült sportinfrastruktúrával álljanak polgáraik rendelkezésére, beleértve ebbe a versenysport különböző helyszínei mellett, ahol a lakosság szurkolóként jelenhet meg, a tömegsport különböző helyszíneit is. A települések a sportban identitásképző erőt látnak, emellett a lakosság számára vonzó sportberuházások megvalósításával – különösen a vidéki térségben – a népességmegtartó erő növekedését is várják [10]. Az elgondolás pedig gyakorta működik is, hiszen korábbi kutatások igazolták, hogy a településeknek nem elegendő munkahelyet kínálni lakosaiknak. Az élhető környezet és a fontos szolgáltatások – például a sportinfrastruktúra – elérhetősége kiemelt vonzerőre számíthat, vagyis az olyan települések tudják megtartani lakosságukat, ahol a polgárok azt érzik, hogy van mihez kezdeniük szabadidejükben [15].

Kutatások ugyanakkor örömteli fejleményekről számolnak be a magyar hallgatók sportaktivitása terén. Pfau (2016)[23] kutatásában ugyanis a Fábri (2002)[8] által mért eredményeknél jelentősen magasabb sport iránti érdeklődést mért kutatóegyetemi hallgatók körében. A frissebb felmérésben közölt eredmények szerint ugyanis immár a hallgatók mintegy 80%-a végez legalább minimális gyakorisággal valamilyen sportaktivitást, ami a 2002-es értékekhez képest komoly és örvendetes előrelépést jelez. A jelenség hátterében többféle magyarázat is fellelhető. Mindenképpen ki kell emelni az inspiráló oktatási intézményi környezet hatását, amely képes érdemben növelni a testnevelési hajlandóságot. Ezek a hatások azonban elsősorban azon hallgatók esetén tudnak pozitív hatást elérni, akik eleve elkötelezettek voltak a sportok iránt, míg azon hallgatók esetében, akik nem szívesen sportolnak és a testnevelésórákat is tehertételként élik meg, kevesebb pozitív fejleményt lehetett ilyen módon realizálni. A kutatásokból ugyanakkor az is kiderült, hogy például az egyetemi oktatók példamutató sportaktivitása és a jó társaság motiváló ereje olyan hallgatókat is közelebb vonzhat a sporthoz, akik eredetileg nem voltak olyan mértékben elkötelezettek a testmozgás iránt [19].

Hazánkban a felsőoktatási hallgatók sporttevékenységének támogatását tekintve erős az intézményi hatás. Vannak olyan intézmények, amelyek hallgatóik aktív, vagy passzív sportszolgáltatásokhoz való hozzáférést erőteljesebben – pl. a Debreceni Egyetem 2010-től Egyetemi Sportstratégia alapján - és vannak olyanok, amelyek kevésbé erőteljesen támogatják. Hazánkban az intézményi sport fejlesztésének támogatója a Magyar Egyetemi - Főiskolai Sportszövetség (MEFS). A MEFS célja az egyetemi-főiskolai sport területén működő sportszervezetek szakmai tevékenységének összehangolása, a sportolás megkedveltetése, elterjesztése, a sportoló tagok számának növelése ezen keresztül az egészséges életmód kialakítása. A szervezet ehhez a célhoz illeszkedve működteti a MEFOB-ot (a Magyar Egyetemi, Főiskolai Bajnokságot), illetve szervezi programjait, melyek többször pályázati támogatást is élveznek. A MEFS a nemzetközi és magyar felsőoktatási versenysportra, a szabadidő- és rekreációs sportra vonatkozó aktuális fejlesztési céljait a Hajós Alfréd Tervben (2013-2020) határozta meg. A program már születésekor széleskörű támogatással bírt, országos szinten az egyetemvezetők, hallgatói önkormányzatok és az egyetemi sportklubok bevonásával jött létre, és a magyar sportirányítás valamennyi fontos szereplője (EMMI, MOB, országos sportági szövetségek) elfogadta és támogatta, saját programjába illesztette azt. Ennek a tervnek az eredményei a „nemzeti szintű összefogás egy egészségesebb társadalomért” programhoz” illeszkednek [32]

Összességében az általunk vizsgált kérdés, az egyetemi hallgatók sportolási tevékenységének történeti szempontú megközelítése azért fontos, mert globálisan egyre nagyobb figyelem hárul az egészséges életmódra, amelynek kiteljesedéséhez okvetlen szükséges a sport, a fizikai aktivitás mértékének növelése [1]. Mindennek a hallgatók is tudatában vannak, számukra is fontos az egészséges életmód megélése, azonban legtöbbször időhiányra hivatkozva mégsem töltenek elég időt sportolással [17].

A cikkben idézett magyar és külföldi kutatók saját szakterületük, kutatási témájuk elismert képviselői. A hivatkozott könyvek olyan neves nemzetközi kiadóknál jelentek meg, mint például a Springer vagy a Routledge.

5. Összefoglalás, konklúzió

A magyar felsőoktatásban elérhető sportolási lehetőségek jelentősen fejlődtek az utóbbi évek során. Célszerű infrastrukturális beruházások történtek, amelyek jól szolgálják a hazai felsőoktatás sportigényeit. A fejlesztések dacára még mindig vannak olyan testnevelési épületek, egyetemi-főiskolai edzőtermek az országban, amelyek állapota felújításra szorul.

A hallgatók sport iránti érdeklődése, sportolási hajlandósága sajnos még úgy is elmarad a kívánatos szinttől, hogy az utóbbi másfél évtizedben jelentősen javult. A fizikai aktivitást egyáltalán nem végző hallgatók aránya a legfrissebb felmérések szerint ugyan 25% körüli értékre csökkent, azonban továbbra is magas azon hallgatók aránya, akik csak nagyon ritkán sportolnak. Pedig a sportos életmód nagyban segítené a hallgatóknak az egészséges és fenntartható életmód kialakításához.

A felsőoktatási sportot a szakirodalom egyértelműen a legolcsóbb sportaktivitásként tartja számon, ami hatással van a sportéletet szervező klubok és egyesületek támogatási intenzitására is. A sikerrel működő szervezet további finanszírozására is szükség van, ugyanakkor a magyar rendszer működését tovább kell közelíteni a nyugati országokban már sikerrel alkalmazott modellekhez.

Továbbra is fenn kell tartani a felsőoktatásban a testnevelési és sportaktivitások ingyenes elérhetőségét. A hallgatók ugyanis amellett, hogy – elmondásuk szerint – folyamatos időhiánytól szenvednek, rendkívül érzékeny fogyasztói csoportot is alkotnak. Amennyiben a felsőoktatási sport esetében az ingyenesség nem tud fennmaradni, akkor további visszaesésre számolhatunk a hallgatók sportolási aktivitása terén.

Talán az anyagiaknál is fontosabb hatást gyakorol a sportolási hajlandóságra a testmozgás társas aktivitási jellege. A hallgatók szívesebben végeznek testnevelési gyakorlatokat, ha azt jó társaságban, barátaikkal együtt tehetik. Emellett azt is ki kell emelni, hogy a sportolás során az emberek – a felmérések szerint – könnyebben kötnek ismeretségeket, könnyebben barátkoznak. Ennek hátterében azonban részben az a jelenség is áll, hogy elsősorban azok a hallgatók végeznek előszeretettel fizikai aktivitást, akik amúgy is inkább társas lények, jobban igénylik egymás társaságát. A zárkózottabb, magányosabb hallgatók nehezebben veszik rá magukat arra, hogy valamilyen testmozgásba kezdjenek. Az ilyen hallgatók valószínűleg kevésbé versengők, mint a fizikai aktivitások iránt nyitottabb társaik.

Ebben segíthet az oktatók nagyobb mértékű bevonása a testnevelési aktivitásokba. A hallgatók a felmérések szerint példamutatónak és inspirálónak tartják, hogy együtt edzhetnek tanáraikkal, ami emberségesebbé teheti a felsőoktatási intézmények légkörét is.

Összességében a felsőoktatásban tanuló hallgatók fizikai aktivitását – saját érdekükben – emelni szükséges, ami kizárólag a megfelelő társadalmi támogatás mellett végezhető el. A sporttal növelhető a hallgatók szocializációja, együttesen pedig könnyebben tudnak megoldani olyan feladatokat, amelyeket egyedül nem volnának képesek legyőzni.

A publikáció elkészítését a EFOP-3.6.2-16-2017-00003 Sport- Rekreációs és Egészséggazdasági Kooperációs Kutatóhálózat létrehozása projekt támogatta.

Irodalomjegyzék

- [1] Bácsné Bába Éva, Fenyves Veronika, Szabados György, Pető Károly, Bács Zoltán, Dajnoki Krisztina (2018): Sport Involvement Analysis in Hungary, in the North Great Plain Region. *Sustainability*, 10, 1629. p. 20. <https://doi.org/10.3390/su10051629>
- [2] Becker, W.E. – Round, D.K. (2009): The market for higher education: Does it really exist? *IZA Discussion Papers*, No. 4092.
- [3] Billari, F.C., Pellizzari, M. (2008): The Younger, the Better? Relative Age Effects at University. *IZA Discussion Papers*, No. 3795.
- [4] Booth, D. (2005): *The Field. Truth and fiction in sport history*. Routledge, London.
- [5] Dunning, E., Malcolm, D., Waddington, I. (2004): Introduction: History, Sociology and the Sociology of Sport: the Work of Norbert Elias. In: Dunning, Eric – Malcolm, Dominic – Waddington, Ivan (szerk.): *Sport Histories. Figurational Studies of the Development of Modern Sports*. Routledge, London. <https://doi.org/10.4324/9780203497432>
- [6] Eisenberg, C. (2011): Towards a New History of European Sport? *European Review*, Vol. 19., No. 4. pp. 617-622. <https://doi.org/10.1017/s1062798711000238>
- [7] Elias, N. (1971): The Genesis of Sport as a Sociological Problem. In: Dunning, Eric (szerk.): *The Sociology of Sport: Selected Readings*. Frank Cass Publishing, London. <https://doi.org/10.3138/9781442654044-012>
- [8] Fábri I. (2002): A sport, mint a fiatal korosztályok életmódjának meghatározó eleme. In: Szabó Andrea – Bauer Béla – Laki László (szerk.): *Ifjúság 2000 – Tanulmányok I. Nemzeti Ifjúságkutató Intézet, Budapest*.
- [9] Grant, R.R., Leadley, John C., Zygmunt, Z.X. (2015): *The economics of intercollegiate sports*. Second edition. World Scientific Publishing, Singapore. <https://doi.org/10.1142/6172>
- [10] Gyömörei Tamás (2012): Magyarországi „sportvárosok” sportfinanszírozási rendszereinek összehasonlító elemzése. *E-Conom*, 1. évfolyam, 1. lapszám. pp. 12-23.
- [11] Gyömörei Tamás (2015): Magán és közfinanszírozás a sportban. In: Ács Pongrác (szerk.): *Sport és gazdaság. Pécsi Tudományegyetem Egészségtudományi Kar, Pécs*. pp. 94-160.
- [12] Hédi Csaba (2011): Global, National and Local Factors in the Management of University Sport: The Hungarian Case. *Physical Culture and Sport Studies and Research*, 2011:53. pp. 39-47. <https://doi.org/10.2478/v10141-011-0021-9>
- [13] Holt, R. (1989): *Sport and the British. A Modern History*. Clarendon Press, Oxford. <https://doi.org/10.1086/ahr/96.2.516-a>
- [14] Kahn, L.M. (2006): The economics of college sports: cartel behavior vs. amateurism. *IZA Discussion Papers*, No. 2186.
- [15] Kőmíves Péter Miklós – Szabados György Norbert – Kulcsár Gergely – Bácsné Bába Éva – Fenyves Veronika – Dajnoki Krisztina (2018): „Visszatérni vidékre”. A sport megtartó ereje. *International Journal of Engineering and Management Sciences*, 3. évfolyam, 4. lapszám. pp. 292-307. <https://doi.org/10.21791/ijems.2018.4.25>
- [16] Kothari, C.R. (2004): *Research Methodology. Methods and Techniques*. Second Revised Edition. New Age International Publishers, Új-Delhi.
- [17] Kovács Klára, Lenténé Puskás Andrea, Moravec Marianna, Rábai Dávid, Bácsné Bába Éva (2018): Institutional Environment of Students' Sports Activities in Central Europe. *HERJ Hungarian Educational Research Journal*, Vol. 8., No. 2. pp. 50-68.
- [18] Kovács Klára (2011): Szabadidő és sport a Debreceni Egyetemen. *Iskolakultúra*, 2011/10-11. lapszám. pp. 147-162.
- [19] Kovács Klára (2017): Intézményi tényezők a debreceni egyetemisták sportolásában egy kvalitatív kutatás tükrében. In: Mrázik Julianna (szerk.): *A tanulás új útjai. HERA Évkönyvek 2016. Magyar Nevelés- és Oktatáskutatók Egyesülete, Budapest*. pp. 665-676
- [20] Neulinger Ágnes (2007): Folyamatos megerősítést igénylő tanult fogyasztás. A társas környezet és a sportfogyasztás viszonya. PhD értekezés. Budapesti Corvinus Egyetem Gazdálkodástani Doktori Iskola, Budapest.
- [21] Perényi Szilvia, Bodnár Ilona (2015): Sport clubs in Hungary. In: Breuer, Christoph – Hoekman, Remco – Nagel, Siegfried – van der Werff, Harold (szerk.): *Sport Clubs in Europe. A Cross-National Comparative Perspective*. Springer International Publishing. pp. 221-247. https://doi.org/10.1007/978-3-319-17635-2_13
- [22] Pfau Christa (2014): Szabadidősport és sportinfrastruktúra összehasonlító elemzése a kutató egyetemeken. *Taylor Gazdálkodás- és Szervezéstudományi Folyóirat*, 6. évfolyam, 1-2. lapszám. pp. 413-423.
- [23] Pfau Christa (2016): Hallgatói szabadidősport szervezése és jellemzői a felsőoktatásban. *Taylor Gazdálkodás- és Szervezéstudományi Folyóirat* 8. évfolyam, 4. lapszám. pp. 5-15.
- [24] Pomfret, R. (2016): The evolution of professional team sports. In: Pomfret, Richard – Wilson, John K. (szerk.): *Sports Through the Lens of Economic History*. Edward Elgar Publishing, Cheltenham. pp. 6-29. <https://doi.org/10.4337/9781784719951.00008>
- [25] Rudolph, F. (1990): *The American College and University. A History*. University of Georgia Press, Athens-London.
- [26] Sándor Mónika, Orosz Gábor, Fülöp Márta (2010): A versengés, a győzelem és a vesztes szociális reprezentációja 8-9 éves kisiskolások körében. *Pszichológia*, 30. évfolyam, 3. lapszám. pp. 175-205. <https://doi.org/10.1556/pszicho.30.2010.3.1>
- [27] Szabó Ágnes (2009): A (szabadidő)sport alapfogalmai és kutatott területei. 115. számú Műhelytanulmány. Budapesti Corvinus Egyetem, Vállalatgazdaságtan Intézet, Budapest.
- [28] Szilágyi László (2015): A sportszervezetek kialakulása és fejlődése Magyarországon 1867-től a 2010-es évekig. In: Ács Pongrác (szerk.): *Sport és gazdaság. Pécsi Tudományegyetem Egészségtudományi Kar, Pécs*. pp. 12-39.

- [29] Tomlinson, A., Young, C. (2011): Focus: Sports. Towards a New History of European Sport. *European Review*, Vol. 9., No. 4. pp. 487-507. <https://doi.org/10.1017/s1062798711000159>
- [30] Kun László (1990): *Egyetemes testnevelés és sporttörténet*, Sport, Budapest.
- [31] Takács Ferenc, Balyi István (1974): *Sportszociológia. Közgazdasági és Jogi Kiadó, Budapest.*
- [32] https://mozduljra.hu/tartalmak/mefs_bemutatasa. Letöltés dátuma: 2021.04.11.